Az Egyházi Jövőkép Bizottság által készített előterjesztés rövid ismertetése

A célkitűzésről és az ahhoz vezető útról

Az ég és a föld elmúlik, de Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Az egyház jövőjének kérdése éppen ezért az, hogy Krisztusban van-e és marad-e? Minden jó döntésünk Isten ismeretéből és a Szentlélek iránti engedelmességből fakad. A Magyarországi Református Egyház jövője szempontjából a legmeghatározóbb teológiai felismerésnek a *missio Dei*-t tartjuk.[1] Azt, hogy Isten lényének sajátja a küldetésben lét. Az Atya küldi a Fiút, az Atya és a Fiú pedig a Szentlelket küldi. Az egyház feladata nem más, mint hogy bekapcsolódjon Isten világot mentő missziójába.

Az a jövőkép, amit az Egyházi Jövőkép Bizottság (EJB) megfogalmazott, ennek a felismerésnek az alkalmazása a jelenlegi körülményeinkre. Ez az anyag lényege szerint csonka. Csonka, mert az egyház csak a Szentlélek jelenlétében és uralma alatt találhatja és töltheti be a maga küldetését. Ezt pedig szociológiai felméréssel, gazdasági elemzéssel, pszichológiai támogatással és a szakértelemmel tervezett szerkezeti átalakítással együttesen sem lehet kiváltani. A jövő felé fordulva Mózessel együtt valljuk: *„Ha nem jön velünk a te orcád, akkor ne is vigyél tovább bennünket!”* (2Móz 33,15) Éppen ezért ezt az anyagot azzal az óvással bocsátjuk útjára, hogy aki kézbe veszi, az legalább annyi időt töltsön egyházunk megújulását keresve Isten előtti imádságban, amennyit e tanulmány elolvasására és végiggondolására szán! Ha mi, akik református egyházunkat alkotjuk, irányításáért felelős tisztségeit elfoglaljuk, nem vagyunk nyitottak Isten megújító munkájára és ebből adódóan a jelennel való őszinte szembenézésre sem, akkor hiábavaló minden egyes betű, amit leírunk, amit elolvasunk.

Egyházunk élete sokszínű képet mutat. Vannak benne világos és örömteli színek – sok okunk van hálát adni Isten áldásaiért, hűségéért, kegyelméért. Sokak hűséges szolgálata, kitartása, példaértékű munkája és a jó kezdeményezések, gyakorlatok inspirálták munkánkat. Igyekezetünk e tekintetben arra irányult, hogy mindezeket közkinccsé, egész egyházunk gazdagságává tegyük. Egyházunk életét ugyanakkor sötétebb tónusok is jellemzik – ezek a fenyegető tendenciák indították arra a Zsinatot, hogy bizottságunkat életre hívja. Ha az EJB nem fogalmaz meg egyházunk életével kapcsolatos alapvető és lényegi kérdéseket, akkor nem teljesítette feladatát.

Ebből adódóan az EJB úgy értelmezte saját mandátumát, hogy a Zsinat azért hívta életre, hogy a jelennel való őszinte szembenézés alapján elkezdődjön a jövőről való nyílt párbeszéd. Ennek megfelelően ez a dokumentum egy országos párbeszéd eredményeiből[2] és a Zsinati Missziói Bizottsággal közösen életre hívott sokszereplős szakmai konzultációsorozatból született. Mindvégig arra törekedtünk, hogy azt a jövőre vonatkozó sokféle tervezési munkát, ami egyházunkban jelenleg zajlik, egy mederbe tereljük azért, hogy ezek ne egymást gyengítsék, hanem egy egymást erősítő folyamattá lehessenek. Ennek a medernek már munkánk kezdetén megneveztük a két partját: egyrészt azt, hogy gyülekezeteiben él az egyház, másrészt pedig azt, hogy az egyháznak a küldetése felől kell értelmeznie önmagát. Ez a dokumentum csak olyan javaslatokat tartalmaz, amelyek ebbe a

[1] A 20. században Barth hangsúlyozta ezt az eredetileg Augustinus által megfogalmazott felismerést. Így lett ez újra az egyház szolgálatának normájává.
[2] A 16%-os részvételi arány önmagában is megdöbbentő tükröt tart elénk egyházunk egységéről, a saját magunkról folytatott nyílt párbeszédre való készségről.

mederbe belefértek, ehhez illeszkednek és ezt követik. Elvi szempontból mindenképpen egységes dokumentumra törekedtünk.

De nemcsak az anyag koherenciája volt fontos számunkra, hanem annak megvalósíthatósága is. Olyan jövőképet szerettünk volna megfogalmazni, amely nemcsak hogy az egyház mindenkori küldetéséből ered, de szervesen kapcsolódik a jelen helyzetünkhöz is; egymásra épülő, ütemezhető cselekvési tervet tartalmaz, amelynek érzékelhető és ellenőrizhető eredményei lesznek. E tekintetben nem sikerült egységes anyagot készítenünk. Vannak fejezetek, ahol eljutottunk a konkrét javaslatokig, máshol azonban csak annak kimondásáig, hogy további mélyreható vizsgálatra van szükség.

Tartalmi ismertetés

A jövőkép fókuszában a gyülekezetek tanúságtétele áll. Annak érdekében, hogy egyháztagjaink és tisztviselőink megerősödjenek missziói öntudatukban, hogy gyülekezeteink betölthessék missziói feladatukat, gyakorlati támogatására, elsősorban közös formálódásra, képzésekre és segédanyagokra van szükség, ezzel összefüggésben pedig kutatások és elemzések készítésére. Ahhoz, hogy mindez rendelkezésre álljon, és hogy a református egyház egyre inkább missziói egyházzá lehessen, intézményes támogatásra is szükség van. Szervezeti szempontból ez az országos egyház struktúrájába tagolt, a már működő egyházkerületi és –megyei kezdeményezéseket is összefogó és támogató Gyülekezeti Forrásközpont létrehozását is jelenti. Ez a központ akkor érheti el céljait és támogathatja a folyamatos párbeszédet, ha sikerül együtt tartania az elvi-teológiai munkát a gyakorlattal, az országos érdekeket a helyi szükségekkel (3.2. fejezet)
A gyülekezetek elsődleges szerepe megkívánja az egyház szervezeti felépítésének és gazdálkodásának az újragondolását. E téren a legsürgetőbb feladat a feladatkörök és a működés tisztázása, átláthatóvá tétele. Az egyházszervezet akkor tud szolgálója lenni a gyülekezeteknek, ha magára vállal adminisztrációs terheket, és ha az őrállói és ellenőrző szerepkörét kiegészíti szakmai támogatással is. Ennek érdekében az országos egyház Gyülekezeti Forrásközpontot is magába foglaló Zsinati Hivatalhoz kapcsolódva megyei-regionális szinten támogatóközpontok telepítését javasoljuk, amelyek a gyülekezetépítés, a cigánymisszió, a gyermek- és ifjúsági munka, a lelkészek lelkigondozása, a belső intézményi kommunikáció, a jog, a fejlesztési-pályázati és ingatlanügyi, műszaki területen kínálnak segítséget a gyülekezeteknek. Ez egyben a feladatok, a hatáskörök és a rendelkezésre álló források egyházkormányzati szintek közötti elosztásának újragondolását jelenti, amely magába foglalja egyes feladatoknak az egyházkerületektől az egyházmegyékhez történő átcsoportosítását is a szubszidiaritás jegyében. A javasolt egyházszervezeti változások elengedhetetlen feltétele a jelenlegi finanszírozási és gazdálkodási rend pontosabb áttekintése és az átfogó helyzetkép alapján a missziói egyházat szolgáló megújított gazdálkodás elvi alapjainak és működésének leírása, így például annak eldöntése, cél-e az, hogy az egyházunk önfenntartó legyen. Ennek a feladatnak az elvégzésére javasolja az EJB egy szakértői ad hoc bizottság felállítását. (3.3. fejezet)
A missziói egyházképből a jelenleginél sokkal intenzívebb társadalmi jelenlét következik. Ennek kulcsfogalma nem a nyilatkozat, hanem a tanúságtétel. A bizonyságtétel megelevenítése – szóban és tettben, egyéni és közösségi formában – intenzív teológiai és társadalmi elemzőmunkát is igényel. Ezért javaslatunk szerint szükség van egy társadalmi kérdéseket kutató intézetre, amely ugyanakkor szoros kapcsolatban áll a gyülekezetek

közösségével is. Az egység munkálását, a gyülekezetek, valamint az egyháztagok szakmai hálózatának összefogását egy zsinati bizottság tudná megfelelően végezni. (3.4. fejezet)
Az az egyház, amelyik tudatosan épít tagjai szolgálatára, társadalmi jelenlétére, és ugyanakkor tanúságtételként tekint egységére, a szolidaritásra, nem létezhet hatékony kommunikáció nélkül. Ez kisebb részben technikai, nagyobb részben szemléletbeli és bizalmi kérdés, tanulási folyamat. Szükség van tehát a kommunikáció kultúrájának megújítására a gyülekezeti szinttől kezdve az országos szintig, természetesen beleértve ebbe egyházunk intézményi hálózatát is. Ennek legfőbb letéteményese az egyházmegyei, illetve regionális szinten működő támogatóközpontok országos hálózata. Ennek a feladata az, hogy egyszerre biztosítsa a közvetlen és mégis hatékony kapcsolatot az egyház megannyi tagja között, valamint azt, hogy egyházunk minden szervezeti szintjén jelen legyen és számot tudjon adni a ránk bízott üzenetről az információs társadalomban. (3.5. fejezet)
A gyülekezetek szolgálatán belül két területnek kell kiemelt figyelmet szentelnünk. Egyrészt a lelkipásztorok lelki egészségének, másrészt a gyermekek és fiatalok közötti szolgálatnak. A lelkipásztorok sokrétű szolgálatának támogatásában a tanulmányi előmenetelt a Református Országos Továbbképző Intézet, míg a lelkiségükben és lelki egészségükben való folyamatos megújulást az Országos Hivatástámogató Szolgálat biztosítja javaslatunk szerint. Ez utóbbinak a megszervezése és működése a Gyülekezeti Forrásközpont feladatihoz tartozik. A folyamatos tanulmányi képzésekben – a már jelenleg is meglévő keretek között – a missziói képzés és szemléletformálás a cél. A hivatásgondozás területén pedig olyan különböző lehetőségek (mentori kapcsolat, kiscsoportos műhelymunka, anonim segítségkérés, spirituális megújulást szolgáló elvonulás) felkínálása, melyekkel a lelkipásztorok önkéntes alapon élhetnek szükségeik szerint. (5.1 fejezet)
A gyermek- és ifjúsági munka területén sok jó történt egyházunkban az elmúlt években. Ez a jövőkép arra teszi a hangsúlyt és ahhoz rendel a megyei, regionális támogatóközpontokon keresztül eszközöket, hogy mindaz, ami a gyülekezetekben szórványszerűen történik, mindenütt elérhető jó gyakorlat és szolgálat lehessen. E tekintetben a támogatóközpontokat összefogó Gyülekezeti Forrásközpont feladata az, hogy az ifjúsági és gyerekmunkában tevékenykedő szervezeteket egymással, illetve az iskolákkal összekapcsolja, munkájukat a gyülekezetek szolgálatával összehangolja, és hogy hatékonyan támogassa a gyülekezeteknek a családok megerősítéséért tett erőfeszítéseit. (3.6.2. fejezet)
Gyülekezeteink szolgálatát döntően meghatározzák az államtól átvállalt feladatok, jellemzően intézményes formában. Ez nyilvánvaló annak az adatnak az alapján is, amely szerint országos átlagban a gyülekezetek hitéleti kiadásaiknak mindössze csak 30%-át tudják a tagok felajánlásából, nevezetesen egyházfenntartói járulék, adományok és perselypénz formájában fedezni. Ebben a helyzetben az egyházunk, életének valamennyi szintjén erősen rá van utalva, közvetlenül vagy közvetve, a fenntartásában működő intézményekre. Az intézmények fenntartása mellett gyakran hangoztatott érv az egyház missziói feladata. Ennek teológiai megalapozásával azonban mindezidáig adós egyházunk, nemkülönben az elmúlt huszonöt év tapasztalatainak missziói szempontú értékelésével. Szükséges tehát kidolgozni az intézményalapítás és működtetés missziói, teológiai alapjait. Ezek alapján pedig olyan monitoringrendszert működtetni, amely képes elősegíteni, hogy intézményeink a gyülekezetek misszióját támogatva és kiegészítve legyenek Isten országának tanúságtevői, az evangélium hirdetői. (3.6.3. fejezet)
Az EJB ezt a középtávú jövőképét vitaanyagként a legszélesebb egyházi körben történő megvitatásra ajánlja.

Határozati javaslatok

1. A Zsinat a balatonszárszói tematikus zsinati ülés szellemében továbbra is elkötelezi magát a Magyarországi Református Egyház megújulása mellett.
2. A Zsinat az Egyházi Jövőkép Bizottság által a mandátuma értelmében (Zs-167/2011.11.18.) előterjesztett Párbeszédben a jövővel című dokumentumot, az egyház megújulásáról szóló vitaanyagként elfogadja.
3. A Zsinat az előterjesztést a következő Zsinat napirendjére ajánlja részletes vitára, döntéshozatalra és az elfogadott javaslatok megvalósítására.
4. A Zsinat a megújulás irányának és szempontjainak meghatározásában a gyülekezetek életét és az egyház missziói küldetését tekinti elsődlegesnek.
5. A Zsinat a következő ciklus számára támogatólag megfontolásra ajánlja a gyülekezetek missziói szolgálatát hathatósan támogató egyházszervezeti reformot, az országos összefogás és az egyházmegyék egyházkormányzati szerepének megerősítésével.
6. A Zsinat megköszöni az Egyházi Jövőkép Bizottság munkáját, és megállapítja, hogy a testület a megbízásában foglaltakat teljesítette, ezért a bizottságot megszünteti.
7. A Zsinat az előterjesztésben megfogalmazott egyházszervezeti és gazdálkodási javaslatok további gondozására, ad hoc bizottságot hoz létre.